

UTJECAJ PUŠENJA NA VOKALNE I SOMATSKE POTEŠKOĆE NASTAVNIKA

NATAŠA ŠUNIĆ*, MLADEN HEDEVER**, BRANKO NIKOLIĆ**

Primljeno: ožujak 2003.
Prihvaćeno: lipanj 2003.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.36

Kao vokalni profesionalci, nastavnici su znatno skloniji poremećajima glasa nego prosječni govornici, pogotovo kada se u obzir uzme štetan utjecaj pušenja na glas i opće zdravlje. U ovom istraživanju ispitan je odnos pušenja, vokalnih i somatskih poteškoća nastavnika. Za ispitivanje povezanosti pušenja i samoprocjene vokalnog zamora i somatskih poteškoća primijenjena je diskriminacijska analiza. Na uzorku od 150 nastavnika dobivena je statistički značajna povezanost između pušenja i samoprocjene vokalnog zamora. Dobiveni podaci su pomalo neočekivani jer se pokazalo da nastavnici nepušači imaju učestalije probleme s glasom od nastavnika pušača. Isto tako, utvrđen je statistički značajan utjecaj pušenja na smanjenje somatskih poteškoća nastavnika.

Uvod

Definicija glasa i povijesni osvrt na istraživanja glasa

Glas je integralni dio čovjekova identiteta. On portretira spol, dob, fizičko i mentalno zdravlje, obrazovanost, osobnost, socijalno i kulturno okruženje pojedinca, estetsku orijentaciju i sl. Glas nosi važne informacije o emocijama, stavovima, planovima i očekivanjima pa ga upravo to čini važnim aspektom socijalne interakcije (Boone, 1977; Greene i Mathieson, 1991; Škarić, 1988). Glas je, dakle, poruka.

Definicija fonacije

Proizvodnja glasa (fonacija) nije isključivo sposobnost ljudske vrste. Mnoge životinje također proizvode glasove, ali za razliku od čovjeka nisu kadre kontrolirati fonacijske mehanizme i nemaju sposobnost govora jer ne posjeduju specifičan organ za proizvodnju glasa. Tijekom evolucije za fonaciju su se osposobili organi koji imaju primarnu ulogu u disanju i ishrani. Fonacija je dijelom naučena motorna radnja, a odvija se uz sudjelovanje akustičkih i kinestetičkih mehanizama pod stalnom kontrolom središnjeg živčanog sustava (Cvejić i Kosanović, 1982; Guyton, 1989; Hirano, 1989; Hadžiomerović, 1991).

Vokalni profesionalci

Voklani profesionalci su osobe koje koriste glas u svrhu obavljanja profesionalne aktivnosti. Pri tom je glas osnovno sredstvo njihova rada, pa dakle, istodobno i najosjetljivija točka zdravlja i blagostanja. Pjevači, glumci, učitelji, radio i TV spikeri, suci, predavači, logopedi, telefonisti, menadžeri, tek su neki s liste vokalnih profesionalaca, čiji udio u radno aktivnoj populaciji raste pa se procjenjuje da čak trećinu radno aktivnih osoba modernog društva čine upravo osobe kojima je glas primarno sredstvo rada (Titze, 1994).

Nastavnici

Poznato je da su poremećajima glasa skloniji voklani profesionalci nego prosječni govornici. Ovdje nastavnici predstavljaju posebno rizičnu skupinu. Iako ne pripadaju skupini najelitnijih vokalnih profesionalaca, jedni su od najčešćih pacijenata s poremećajima glasa. U posljednjih desetak godina, glas nastavnika postao je istraživanim područjem od strane stručnjaka za glas, osobito logopeda, što je u nekim sredinama potaklo razmišljanja o organizaciji programa vokalne higijene namijenjenog nastavnicima, ali i drugim vokalnim profesionalcima.

Ciljevi istraživanja

Obzirom da postoje indicije kako pušenje može utjecati na pojavu vokalnog zamora i

* Logopedski kabinet "LOGOPED", Zagreb

** Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu